

 νέο φροντιστήριο	ΜΑΘΗΜΑ - ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΗ ΥΛΗ	ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΝΙΑ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ
	ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ	ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΑ
	ΤΜΗΜΑ	E4, E5, E6
	ΠΑΡ/ΜΑ	ΙΛΙΟΝ
	ΔΙΑΡΚΕΙΑ	3 ΩΡΕΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ Ι

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ: Πλήθος ερευνητών κι επιστημόνων της αγωγής διερευνούν το περιεχόμενο, τη μεθοδολογία και τις στοχεύσεις της επίσημης εκπαίδευσης ως το υπόβαθρο για την ποιότητα της κοινωνικής και ατομικής ευημερίας. Στο παρακάτω απόσπασμα παρουσιάζονται δύο παιδαγωγικές θεωρίες ως το θεωρητικό υπόβαθρο για τη στόχευση της αγωγής στο πλαίσιο ενίσχυσης του σεβασμού των ανθρωπιστικών αξιών και των σχετικών δικαιωμάτων.

[Θεωρίες Κοινωνικής Αλλαγής μέσω της Εκπαίδευσης]

Στο πλαίσιο διερεύνησης των συνθηκών που εξασφαλίζουν την κοινωνική αλλαγή, η εκπαίδευση υπολαμβάνεται ως μέσο επαρκές για την συλλογική πρόοδο και την κοινωνική εξυγίανση.

Σύμφωνα με τον Dewey, Αμερικανό στοχαστή και θεωρητικό της συνεχιζόμενης εκπαίδευσης στο πλαίσιο της εμπειρικής εκπαίδευσης και μάθησης, η εξασφάλιση της συνοχής κι ομαλότητας σε κοινωνικό επίπεδο είναι εφικτή μόνον εάν τα παιδιά μάθουν να δρουν με βάση το γενικό καλό απορρίπτοντάς εγωκεντρικά κριτήρια· έτσι, αποστολή του σχολείου αναδεικνύεται η καλλιέργεια της κοινωνικής συνείδησης των μαθητών, ώστε να νοιώσουν ενεργά μέλη ενός κοινωνικού συνόλου και να λειτουργούν πάντα προς όφελος του συνόλου αυτού. Στο πλαίσιο, λοιπόν, του σχολείου τα παιδιά προετοιμάζονται για να ανταπεξέλθουν στα καθήκοντα και τις απαιτήσεις που θα αντιμετωπίσουν ως μέλη της κοινωνίας και καλλιεργείται σε αυτά πνεύμα χρησιμότητας, με στόχο τη δημιουργία μιας αρμονικής κι όμορφης κοινωνίας. Μάλιστα, δεδομένου πως η τάση προς έναν καλύτερο κόσμο είναι υπαρκτή κι εκφράζεται μέσα από τη θέληση και τη συνείδηση των ανθρώπων, ισχυρίζεται ο ίδιος, πως η βία κι η επανάσταση δεν είναι προαπαιτούμενα για την κοινωνική βελτίωση, εφόσον αυτή μπορεί να επέλθει μέσω της εξελικτικής ανασυγκρότησης -δηλαδή την έρευνα, τη συζήτηση, τη συνδιάσκεψη, τη μεταρρύθμιση που προκύπτουν με αποφάσεις πλειοψηφικές-, κατά την οποία επιλύονται οι συγκρούσεις που προκύπτουν. [...]

Στο πλαίσιο της ίδιας ψυχολογικής θεώρησης, της τάσης προς αυτοπραγμάτωση που διαθέτουν όλοι οι οργανισμοί, ο ανθρωπιστής ψυχολόγος Rogers ανέπτυξε την εκπαιδευτική του θεωρία πάνω και γύρω από τη βασική παραδοχή ότι ο άνθρωπος έχει εκ φύσεως μια εσωτερική προδιάθεση για αυτοπροσδιορισμό, προσωπική ανάπτυξη κι αυτοπραγμάτωση. Κατά συνέπεια, η αγωγή των παιδιών πρέπει να διαμορφωθεί με τέτοιο τρόπο, ώστε να επιτρέπεται η ομαλή και φυσική έκφραση αυτής της τάσης. Έτσι, το ενδιαφέρον της εκπαίδευσης μετατοπίζεται στο ίδιο το άτομο, το οποίο πρόκειται να δημιουργήσει την προσωπική του ζωή νοηματοδοτώντας τις πράξεις του, μέσα από την ενεργητική μάθηση, την πρωτοβουλία και την αυτενέργεια. Στο πλαίσιο της προσωπικοκεντρικής θεωρίας του Rogers, αν η εκπαίδευση ανταποκρίνεται στις ανάγκες του κάθε εκπαιδευόμενου, τότε θα ασκήσει καθοριστική επίδραση στην ανάπτυξη της ανθρωπότητας γενικότερα εξασφαλίζοντας στο άτομο καλύτερη ποιότητα ζωής. Άρα, κατ' αυτόν, η κοινωνία μπορεί να αλλάξει, αρκεί να προστατευθεί η φύση του ανθρώπου και να της επιτραπεί να εκδηλωθεί ελεύθερα εξάροντας τον στοχασμό και την προσωπική εμπειρία, ως βασικά στοιχεία που οδηγούν στη μάθηση, η οποία επιτυγχάνεται μέσα από το πολιτισμικό και κοινωνικό πλαίσιο στο οποίο ανήκει ο κάθε άνθρωπος, μέσα από μεταβολές στο επαγγελματικό του περιβάλλον που απορρέουν από προσωπικές αναζητήσεις.

(διασκευασμένο για τις ανάγκες της εξέτασης απόσπασμα από την διπλωματική εργασία της Ευαγγελίας Μυλωνάκη, «Απόψεις γονέων για τη συμβολή της εκπαίδευσης ενηλίκων στη βελτίωση της κοινωνίας», Ρόδος, 2023)

ΚΕΙΜΕΝΟ II

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ: Ο Μαχάτμα Γκάντι ήταν Ινδός δικηγόρος, πολιτικός κι ακτιβιστής των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που έχει αναγνωριστεί παγκοσμίως ως ηγετική φιγούρα για την απελευθέρωση της Ινδίας και την κατάργηση της αποικιοκρατίας αλλά και την θεμελίωση της «πολιτικής της μη βίας» ως μέσο αντίστασης στον οποιονδήποτε καταπιεστή και δυνάστη. Τις απόψεις του για την ιδανική στάση του ανθρώπου ως μοχλού κοινωνικής αλλαγής τις έχει διατυπώσει εν είδει αφορισμών σε 10 θεμελιώδεις αρχές.

1. «Άλλαξε τον εαυτό σου».

Ως ανθρώπινα όντα, η μεγαλοσύνη μας έγκειται όχι τόσο πολύ στην ικανότητα μας να αναμορφώσουμε τον κόσμο -αυτό συνιστά έναν μύθο της ατομικής εποχής- όσο στο να αναμορφώνουμε τους εαυτούς μας.

2. «Εσύ έχεις τον έλεγχο».

Το τι νοιώθει κανείς και πως αντιδρά σε κάτι, εξαρτάται πάντα από τον ίδιο. Ο καθένας μας μπορεί να επιλέξει τις σκέψεις, τις αντιδράσεις και τα συναισθήματα του σχεδόν στα πάντα. Έτσι, κανείς δεν μπορεί να ελέγξει το πως νοιώθουμε· κανείς δεν βλάπτει κανέναν χωρίς την άδεια μας.

3. «Συγχώρησε».

Το δόγμα «οφθαλμός αντί οφθαλμού» καταλήγει να κάνει όλο τον κόσμο τυφλό και δεν βοηθά κανέναν. Ο αδύναμος δεν μπορεί να συγχωρέσει, καθώς η συγχώρεση είναι ιδιότητα των δυνατών ανθρώπων. Συγχωρώντας απελευθερωνόμαστε από τα δεσμά μας και μπορούμε να συγκεντρωθούμε ολοκληρωτικά στον επόμενο στόχο μας.

4. «Χωρίς δράση δεν πας πουθενά».

Ένα γραμμάριο πράξης αξίζει περισσότερο από τόνους διδασκαλίας. Χωρίς δράση λίγα μπορούν να γίνουν. Το διάβασμα κι η μελέτη μπορεί να δώσει κυρίως γνώση αλλά πρέπει να δραστηριοποιηθούμε για να μεταφράσουμε τη γνώση σε αποτελέσματα και κατανόηση.

5. «Δες το καλό στους ανθρώπους και βοήθησε τους».

Αφού δεν είμαι ο ίδιος αλάνθαστος, δεν τολμώ να εξετάζω τα σφάλματα των άλλων. Κοιτάζω μόνο τις καλές ποιότητες στους ανθρώπους επιλέγοντας σε ποια στοιχεία τους θέλω να επικεντρωθώ. Αν θέλω βελτίωση, τότε πρέπει να επικεντρωθώ στα καλά στοιχεία των ανθρώπων. Αυτό θα κάνει τη ζωή πιο εύκολη και τις σχέσεις πιο ευχάριστες και θετικές. Είναι άλλωστε ευκολότερο να παρακινείς τον εαυτό σου να βοηθά τους συνανθρώπους σου και να τους δίνεις αξία, η οποία καλυτερεύει τη ζωή τους, αλλά σιγά σιγά τείνεις να παύεις πίσω αυτό που δίνεις. Έτσι, τα άτομα που βοηθάς νοιώθουν την τάση να βοηθούν άλλους ανθρώπους. Με αυτόν τον τρόπο δημιουργείται μια ανοδική σπείρα θετικής αλλαγής που μεγαλώνει και ισχυροποιείται.

6. «Να συνδέσαι, να είσαι αυθεντικός, να είσαι ο αληθινός εαυτός σου».

Η ευτυχία εξασφαλίζεται όταν αυτά που σκέφτεσαι, λες και κάνεις είναι σε αρμονία. Έτσι βρίσκεις μεγαλύτερη εσωτερική απόλαυση, όταν οι σκέψεις, οι λέξεις κι οι πράξεις σου είναι ευθυγραμμισμένες. Νοιώθεις δυνατός και καλά με τον εαυτό σου.

ΚΕΙΜΕΝΟ ΙΙΙ

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ: Ο Τάσος Λειβαδίτης, Έλληνας ποιητής της μεταπολεμικής γενιάς κι αγωνιστής για τη βελτίωση της κοινωνίας, έχει δημιουργήσει πλήθος ποιημάτων, πολλά εκ των οποίων έχουν μελοποιηθεί. Στο ποιητικό του έργο αντανakλάται η υπαρξιακή αγωνία ως έκφραση τρυφερότητας και συμπόνιας (στα πρώιμα έργα του) κι ως εσωτερική αναδίπλωση κι αναζήτηση νοήματος της ζωής (στα ώριμα έργα του).

Επίλογος (Φυσάει)

Το βράδυ έχω βρει έναν ωραίο τρόπο να κοιμάμαι.
Τους συγχωρώ έναν-έναν όλους.
Άλλοτε πάλι θέλω να σώσω την ανθρωπότητα,
αλλά εκείνη αρνείται.

Όμως απόψε, βιάζομαι απόψε,
να παραμερίσω όλη τη λησμονιά
και στη θέση της ν' ακουμπήσω,
μια μικρή ανεμώνη.
[...]

Ζήσαμε πάντοτε αλλού.
Και μόνο όταν κάποιος μας αγαπήσει ερχόμαστε για λίγο
κι όταν δεν πεθαίνει ο ένας για τον άλλο είμαστε κιόλας
νεκροί.
(Απόσπασμα ποιητικού κειμένου του Τάσου Λειβαδίτη)

ΘΕΜΑΤΑ

A1. Να παρουσιάσετε με δικά σας λόγια τις απόψεις του Dewey για τον ρόλο της σχολικής εκπαίδευσης στην ενίσχυση της προσλαμβάνουσας εκ μέρους του παιδιού κοινωνικής αγωγής, όπως αυτές σημειώνονται στο ΚΕΙΜΕΝΟ Ι. (80 περίπου λέξεις) (μονάδες 20)

B1. Επιλέξτε μια εκ των παρακάτω προτάσεων με κριτήριο ποια αποδίδει καλύτερα το πνεύμα των **ΚΕΙΜΕΝΩΝ Ι** και **ΙΙ** και τεκμηριώστε με δικά σας λόγια την επιλογή σας με συντομία σε μια παράγραφο 30-40 λέξεις. (μονάδες 10)

ΚΕΙΜΕΝΟ Ι

Σύμφωνα με τον Rogers ο άνθρωπος διαθέτει :

A) εγγενείς τάσεις προς τη διεύρυνση της ελευθερίας του που εκφράζονται ανεξάρτητα μορφοσιογόνων ερεθισμάτων.

Β) επίκτητες τάσεις για την προσωπική του αυτοδιάθεση που καλλιεργούνται από τα δεδομένα της αγωγής που δέχεται.

Γ) συμφυείς ροπές ελευθεροπρέπειας οι οποίες αναπτύσσονται από το ευρύτερο περιβάλλον παίδευσης εντός του οποίου γαλουχείται.

ΚΕΙΜΕΝΟ II

Ο Γκάντι πρεσβεύει πως ο κοινωνικός εξορθολογισμός και η εμπέδωση της ανθρώπινης αξίας προκύπτει :

Α) μέσω της διδαχής που το άτομο προωθεί εφαρμόζοντας τους νόμους και τους ηθικούς κανόνες.

Β) μέσω της ατομικής στάσης που αντανakλά την αυτογνωσία και την καλοσύνη ως συνειδητή επιλογή.

Γ) μέσω της υστερόβουλης προσφοράς προς τον συνάνθρωπο και τη συγχώρεση.

B2. Χαρακτηριστικά των επιστημονικών κειμένων είναι η ακριβής και πειστική απόδοση του περιεχόμενου τους με γλώσσα σαφή και επιστημονικά τεκμηριωμένη αποβλέποντας στη διαφώτιση του δέκτη. Μπορείτε να αποδείξετε πως το ΚΕΙΜΕΝΟ I υπάγεται στο γραμματειακό είδος του επιστημονικού λόγου αξιοποιώντας τρεις (3) διαφορετικούς εκφραστικούς τρόπους (είδος λεξιλογίου, λειτουργία της γλώσσας, ρηματικό πρόσωπο, τρόποι πειθούς, διαρθρωτικές λέξεις, τρόποι ανάπτυξης); (μονάδες 10)

B3. Μελετήστε προσεκτικά το **ΚΕΙΜΕΝΟ II** και αφού αναγνωρίσετε τρεις (3) κυρίαρχες γλωσσικές επιλογές, προσδιορίστε τι επιδιώκει ο πομπός μέσω αυτών και τι ύφος διαμορφώνει. (μονάδες 10)

B4. Στο **ΚΕΙΜΕΝΟ II** υπάρχει ο ισχυρισμός του Γκάντι «Ο αδύναμος δεν μπορεί να συγχωρέσει, καθώς η συγχώρεση είναι ιδιότητα των δυνατών ανθρώπων.» Να σχολιάσετε την άποψη αυτή σε μια παράγραφο 80 περίπου λέξεων. (μονάδες 5)

Γ1. Αν το ποιητικό υποκείμενο σκιαγραφεί την δέουσα στάση ζωής που πιστεύει πως καταξιώνει την ανθρώπινη ύπαρξη, σε τι συμπεριφορές θα λέγατε πως συνίσταται αυτή; Με ποιους τρεις (3) κειμενικούς δείκτες αισθητοποιείται η ποιητική πρόταση; Ποια συναισθήματα και προβληματισμοί σας γεννήθηκαν από την ανάγνωση του ποιήματος; Απαντήστε σε ένα ενιαίο κείμενο 150-200 λέξεων. (μονάδες 15)

Δ1. Με αφορμή την Παγκόσμια Ημέρα Μη Βίας, που έχει θεσπιστεί από τον Ο.Η.Ε. στις 02 Οκτωβρίου, ημέρα που γεννήθηκε ο Γκάντι, αποφασίστηκε στο σχολείο σας να οργανωθεί ένα αφιέρωμα για τα

ανθρώπινα δικαιώματα που θα κοινοποιηθεί στη σχολική εφημερίδα. Ως συντάκτης του σχολικού εντύπου γράφετε ένα άρθρο που αποδεικνύετε τον καθοριστικό ρόλο του εκπαιδευτικού συστήματος στην ανάδειξη μιας γνήσια ανθρωπιστικής αγωγής και καταδεικνύετε στη συνέχεια συγκεκριμένες παραβάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που μπορούν να περιοριστούν αποκλειστικά μέσω της ατομικής έκφρασης και πράξης. Στο άρθρο σας αξιοποιείτε δημιουργικά τις ιδέες των κειμένων αναφοράς. (350-400 λέξεις) (μονάδες 30)

νέο φροντιστήριο